

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris Theologi Architectura Christiana

Sandaeus, Maximilianus

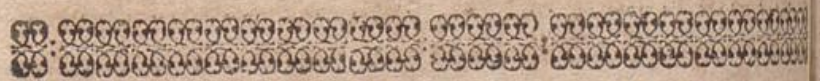
Coloniae Agrippinae, 1653

Sermo III. Bases Columnarum Fortitudinis & Constantiae. Exordium. Crura illius Columnae marmoreae, quae fundatae sunt super Bases aureas. Cant. V. 15.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

dum est, ut monent, cum S. Thoma, Theologi, (a) Quo
spectat illud ex Oratione dominica: *Ne nos inducas in
rationem: id est, fundas in nobis Columnam Fortitudinis
& Perseverantiae. Quod quotidie jubemur orare.*
Et si id firma fide ac spe faciamus, impetrabimus.
Verè enim scripsit Augustin. lib. de bono perseverantiae
cap. xvii, *Restat in his bonis usque ad finem perseverantia, qua
frustra à DEO quotidie poscitur, si non eam Dominus per gra-
tiam suam in illo, cujus orationem exaudit, operatur.* Nimi-
rum, *FUSILIS est COLUMNA, quæ non nisi supremi Ar-
chitecti opera potest fieri & stabiliri.*

(a) S. Thom. 1. 2. q. 114. art. 9 ad 1.

S E R M O III.

BASES COLUMNARVM

Fortitudo & Constantia.

*Crura illius Columna marmorea, quæ fundat æsus
super Bases aureas. Cantic. v. 15.*

EXORDIVM.

COLUMNAS has in Domo Sapientie, seu Edificio spiritua-
li Virtutum, quæ Columnæ habent se, ut Crura Corporis
sani, ex Virtutibus, velut membris compositi, diximus, proba-
musque esse Fortitudinem & Constantiam, seu Perseverantiam.
Columnas marmoreas & areas: Columnas Iachin, & Booc-
reth: Columnas rotundas, cava, striatas, & fistulas.
Columnas

Colūnas altissimas, crassissimas, firmissimas. Quare Bases quibus innituntur habēt haud dubiè proportionē sibi respondentes. Sed de iis nō videtur esse una Architecturæ & spiritualis Magistrorum sentētia.

ARTICULUS I.

BASIS

Fortitudinis & Constantiæ

DEUS

TA sensisse videtur magnanimus Rex David, qui singulari DEI munere fusas in animæ suæ fundo Columnas illas, tanquam Ædificii spiritualis fulcra conservabat, & frequenter respiciebat. Illius, ut quorumlibet fortium sunt illa cantica. *In DEO speravi: non timebo quid faciat mihi caro.* Psalmo LV. *Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? Si consistunt adversum me castra, non timebit cor meum,* Psal. XXVI. *Fortitudinem meam ad Te custodiā, quia susceptor meus es;* Psal. LVIII. Accinit Isaias Propheta in Cantico laudis, & gratiarum actionis, pro liberatione & beneficiis Servatoris, quod est capite duodecimo. *Eccle DEUS Salvator meus, fiducia- luer agam, & non timebo: quia Fortitudo mea, nempe, in quo est, tanquam in Basi, fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus est mihi in salutem.*

IDEM frequenter inculcat S. August. Et quidem Con-
 cione in Ps. XXXII. *Spes tua DEUS sit, inquit, Fortitudo tua DEUS sit: Firmitas tua, id est, Basis, cui insistat Columna Fortitudinis & Perseverantiæ, DEUS sit: exoratio tua ipse sit: laus tua ipse sit: finis, in quo requiescas ipse sit: adjutorium, cum laboras, ipse sit.* Et in illa verba Psal. CXVII. *Fortitudo mea & laus*

laus

laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem, probat, qui *Basim* istam firmiter collocarit, illi non esse metuendum, ne Columna unquam vacillet, & multo minus, ne concidat. Cujus, ait, *laudatio*, & *Fortitudo est Dominus*, tam non *cadit*, quàm non *cadit Dominus*: & ideo *eis factus est in salutem*. Ob eandem causam, & demonstrat S. Ambrosius, nunquam inclinata fuit Columna Fortitudinis in Rege David, viro fortissimo, quia *DEUM* ut *Basim*, suppoſuerat, *David*, inquit, *nunquam nisi consulto Domino*, bellum adorsus *ideo in omnibus victor praeliis, usque ad summam senectam manserit* promptus, bellicosus miscebatur agminibus, gloria cupidus, incuriosus Salutis.

ARTICVLVS II.

BASIS

Fortitudinis & Constantiæ

PROVISIO

QVO nomine designo *Sapientiam, Prudentiam, Consilium, Rationis rectæ iudicium*, & quæ hisce sunt affinitate sine his enim facillimè contingit, ut Fortitudinis Columna ruat. Id insinuat S. Gregorius homilia XIX. in Ezechiel. ubi scribit: *Sæpe Fortitudo si improvida fuerit, & minus circa vitia circumspecta, ipsa sui præsumptione in casum ruat. Ascendat ergo ad consilium. Sed esse consilium non potest, si Intellectus desit. Et lib. secundo Moralium cap. 25. Cetera virtutes nisi ea, quæ appetunt, prudenter agant, virtutes esse nequaquam possunt. Consentit Clemens Alexandrinus, qui lib. VII. Stromat. ita differit. Nullus citra rationem fortis est cognitio præditus: quia alioqui, pueros, qui formidabilia sustinent, propter eorum quæ sunt gravia ignorantem, & feras, quæ in hastis incurrunt,*

incurrunt, virtute præditas possemus dicere. Deinde subijcit, Martyres pro fide Christianâ verè fortes fuisse. Tum quia secundum rectam rationem se composuerunt. Tum quia cùm DEUS vocaret, prompto & alacri animo se tradiderunt, nullum que alium scopum, nisi ut DEO placerent, sibi proponebant. Quid quod Aristoteles in Ethicis lib. 3. cap. 1. *Fortem* vocat, qui pro dignitate, ut ipsa ratio jubet, tam patitur, quàm agit?

ARTICULVS III.

BASIS

Fortitudinis & Constantia

TIMOR DOMINI.

NON desunt è primis disciplinæ spiritualis Doctoribus, qui nominare videntur utriusque illius Columnæ BASIM, *Timorem Domini*. Certè, D. Ambrosius Sermone V. in Psal. cxviii. ubi *Crura Sponsi* exponit, & interpretatur esse præcipua doctrinæ Christianæ fulcra; Columnas autem Ecclesiæ ejus, fortissimos Principes Apostolos, *Bases* verò sanctum DEI *Timorem*, in quo fundati illi erant. Quod fuerint Columnæ habetur testimonio Pauli, qui Petrum, Joannem, Jacobum nominat Columnas, scribens ad Galatas cap. 2. Et idem titulus convenit viris Apostolicis, ac vitæ spiritualis sectatoribus, qui sunt *Marmorea*, aut *Aenea*, propter firmitatem in benè cæptis; *Erecta*, per intentionem; *Alta* per contemplationem; *Striata* per mortificationem; *Excavata*, per humilitatem. Quicumq; hoc seculum vicerit, eum fieri

Tertia Pars

Gg

Colum-

Columnam DEI ne dubites, quam confirmat, qui dicit
Ego confirmavi Columnas ejus Psal. cx. Basim autem auream
 esse Timorem disciplinæ, qui initium est Sapientie satis
 infinnat Psalmista & eleganter, ac ingeniosè demon-
 strat ibidem S. Ambrosius. Cui mirificè consentit

GREGORIUS Papa, qui lib. iv. Moral. cap. XIII. ubi
 hoc ipsum dogma expendit, profert objectionem, quæ
 argutulus aliquis formare posset: Quomodo Timor in
 Basis Fortitudinis, cum eâ actu suo vitiet, immò, peni-
 tus deiciat? Quis enim tã est rudis in Ethices disciplina,
 ut nesciat, Timorẽ, seu Timiditatẽ, esse oppositũ vitii
 Fortitudini? & officiũ fortitudinis esse reprimere timo-
 rẽ? Audiatur sanctissimus Pontifex, dũ exponit acrem il-
 lam exprobrationẽ, qua Jobum Eliphaz invadebat. *Vbi*
est Timor tuus, Fortitudo tua, Patientia tua, & Perfectio
viarum tuarum. Job iv. 6. Quattuor, inquit, gradibus virtutum
 B. Job, virtutes enumerando distinxit, dum & Timori Fortitudinẽ,
 & Fortitudini Patientiã, & Patientie Perfectiõnem junxit. In vi-
 ta etenim Dei à Timore incipitur, ut ad Fortitudinem veniat.
 Nam sicut in via seculi, Audacia Fortitudinem; ita in via Dei,
 Audacia Debilitatem parit. Et sicut in via seculi, Timor Debilitate-
 tem; ita in via Dei, Timor Fortitudinem gignit, Salomone atte-
 stante, qui ait: Proverb. xiv. In Timore Domini fiducia
 Fortitudinis. Tum quippe, Timori Domini inesse fiducia Forti-
 tudinis dicitur; quia mens nostra tanto valentius terrores rerum
 temporalium despicit, quantum se auctori earundem veracius per-
 formidinem subdit. Quæ in Timore Domini constituta non inve-
 nit extra quod metuat: quia dum recto metu Conditori omnium
 jungitur, potestate quadam supra omnia sublevatur.

SAPIENTER Gregorius & Theologicè. Si quis ta-
 men Architecturæ morali intentus quattuor illas virtu-
 tes perpenderet, & Timori Fortitudinem, Fortitudini
 Patientiam, Patientiæ Perfectiõnem junctam animad-
 verteret,

verter
 tiã cor
 Epist
 præter
 Comm
 narum
 fundar

SENTI
 Specu
 igitur ex
 lb. 3. cap
 lielmus
 nitium c
 primùm
 cant qui
 quasi lan
 superpo
 lumna q
 imponit
 corpus C
 da sunt.
 perductu
 altior. Q

Philan. J
 perfa.

verteret, concipere posset Columnam Domus Sapien-
tiæ coronatam, cujus Basis sit Timor Scapus Fortitudo,
Epistylum Patientia, Corona Perfectio. Aliam verò,
præter dictas, *Basim* nominat D. Gregorius Nyssenus,
Commentario in Cantica, qui *Basim auream* Colum-
narum marmorearum, *Fidem* esse dicit, cui, tanquam
fundamento, innitantur.

ARTICVLVS IV.

BASES IV.

Fortitudinis & Constantiæ.

SENTENTIARUM ista diversitas Architectonica una
Speculatione optimè conciliabitur. Observandum
igitur ex Architectura vulgari, quod habet Vitruvius,
lib. 3. cap. 3. & clarius explicat ejus Commentator Gu-
lielmus Philander: Fundamentis Domus ad areæ pla-
nitiam coæquatis, ad Columnam deinde erigendam
primùm superstrui debere *Murulum*, quem *Pulumar* vo-
cant quidam, alii *Abacum*. Hæc est prima *Basis*, quadra
quasi lamina, Columnæ subjecta, sessione habilis. Huic
superponitur alia, quæ Græcis dicitur *συλοβάτης*, & Co-
lumnæ quoque substernitur pro fulcimento, Stylobatæ
imponitur *Spira*, torques teretior. Itaque antequam
corpus Columnæ erigatur, quattuor fulcra consideran-
da sunt. *Primum* infra terram totius, ad planitiem areæ
perductus. *Secundum*, murulus quadratus. *Tertium*, arula
teretior. *Quartum*, torques aut *Spira* multiplex.

Gg 2

QVI

Philan. Digressio de Columnationum, & habitationis ratione uni-
versa.

QUI ergo DEUM nominant Columnarum, Fortitudi-
 nis & Perseverantiæ, Basim, respiciunt infimam, cui non
 solum Columnæ, sed & reliqua fulcra innixa sunt.
 DEUM autem dum appellat, ipsius Protectionem, Gra-
 tiamque intelligunt, bonorum omnium Basim firmis-
 simam. Quare S. Augustinus Fortitudinem ait fundari
 in DEO, & quicumque sunt fortes, id est, Columnæ, ha-
 bere pro fundamento DEUM. Sic enim scribit ad Fra-
 tres in eremo. *Est & alia Fortitudo, qua boni quotidie certant
 usque ad mortem. Tales sunt fundati in DEO: & ideo nec verba
 nec impiorum verbera timent.* Jam verò, Divinæ Protectionis
 seu Gratia, tanquam primo fulcramento, imponitur *Ter-
 mor Domini*: & hæc est Basis secunda, quæ subternitur
 Murulus, providæ Sapientiæ, sive ea vocetur Pruden-
 tia, sive consilium rectum, sive rationis fide illustrata
 iudicium, ut superius diximus: nam illorum omnium *Ter-
 mor Domini* est initium, quatenus est principium Sapien-
 tiæ. Sunt ergo ista, per modum unius tercia Basis, sicut
 in Columna marmorea, Arula illa altior, antea designa-
 ta. Denique imponitur ei suprema Basis, veluti Tor-
 ques, sive Spira, & est Fides, Christiana, Catholica, Vni-
 versalis.

FIRMATIS hunc in modum Basibus adsurgit per-
 pendiculariter Scapus, id est, corpus rectum Columnæ
 utriusque, nimirum Fortitudo & Perseverantia, sive
 Constantia; utriusque partes, formam, figuramque in
 superioribus delineavimus. Monemus autem pro comple-
 mento, considerandam in qualibet esse altitudinem
 illam octodecim cubitorum, qua significari mystice
 diximus, extendi debere, tam unam quam alteram, non
 ad fidem tantum, sed etiam ad opera. Contra quam
 multis animadvertitur, qui Columnam Constantia
 erigunt, sed absque justa altitudine, quare non est, quæ
 ea deberet esse decor, quia non est Symmetria, Maxime
 for-

fortes sunt in fide, quam aliqui ore jactant, utinam non vanè & medaciter: firmiter eandem animo conceptam retinent plurimi, vellent enssem potius & ignes sustinere, & in minutal concidi, quàm fidem deserere, aut ei contrarium quidpiam, per infidelitatem committere. Sed fidei consentaneos mores non induunt, non viuunt, ut fides præscribit, manus ad operandum non extendunt. Sunt superbi, avari, leves, iracundi: inebriantur, lasciviunt, blasphemant, peierant: DEUM ore, & corde confitentur, factis negant. Hi fortes, constantesq; sunt in fide, non in bonis operibus: non est in iis tam alta, quàm deberet esse Columna Fortitudinis & Constantiæ: nam non attingit in cubitos XVIII. quem numerum designare mysterium, quod exposuimus, superius est demonstratum.

SERMO IV.

COMPARATIO

*Columnarum Domus Sapientia cum celeberrimis
totius Orbis terrarum Columnis.*

PRÆFATIO.

ILLUSTRABITUR magis tota Columnarũ istarum in Domus Sapientie fabrica, & usus, si cum variis, que celebrari solent ab Architectura, & antiquitatis peritis, diversorum artificum Columnis eas comparaverimus. quod nunc facere aggredimur.